

2. Романюк А. С. Уряди меншості у країнах Західної Європи//Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки. 2002. Вип. 4. с. 24-28.
3. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: Монографія. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2007. – 391 с.
4. Шведа Юрій Романович. Політичні партії: Енциклопедичний словник. — Л. : Астролябія, 2005. — 488 с. http://www.franko.lviv.ua/faculty/Phil/Shweda_slovyk.htm
5. Crombez, Christophe. 1996. Minority Governments, Minimal Winning Coalitions and Surplus Majorities in Parliamentary Systems. *European Journal of Political Research* 29(1):1–29.
6. Cisar, Ondřej a Lubomír Kopeček. Czech Democracy, Politics, and Society from 1989 to Present. In Buksinski, Tadeusz (ed.): *Democracy in Western and Post-Communist Countries*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2009. od s. 227 - 262, 36 s.
7. Havlik, Vlastimil a Lubomír Kopeček . Kształt i stabilność czeskich rządów: wpływ systemu partyjnego i wyborczego. *Wrocławskie Studia Politolologiczne*, 2009, 10, s. 59-77.
8. Jungar, Ann-Cathrine: Surplus majority government : A comparative study of Italy and Finland. 2000. 384p.
9. Kopeček, L. (2006): Co dělat? Zamyšlení nad systemovým řešením problému vladnutí Česku. *Cevrorevue, Volby 2006 – special* - <http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualnicislo-online/2006/special---volby/67442-delat-zamysleni-nad-systemovym-remenim.html>.
10. Kopeček, L. (2003) Česká strana socialně demokratická – jak se dostat k moci? *Politologický časopis*, roč. 10, č. 1, s. 101 – 112.
11. Malíř, J. - Marek P. a kol. Politické strany 1938-2004. Vyoj politických stran a hnutí v českých zemích a v Československu. Brno: Doplněk, s. 1433-1453.
12. Mattila, M. – Raunio, T. (2002): Government Formation in the Nordic Countries: The Electoral Connection. *Scandinavian Political Studies*, Vol. 25, No. 3. s.259-280.
13. Muller-Rommel, F. (2001): Cabinets in post-communist East-Central Europe and the Balkans: Empirical findings and research agenda. In: Blondel, J. - Muller-Rommel, F. (eds.): *Cabinets in Eastern Europe*. Basingstoke: Palgrave, s. 62 – 67.
14. Mareš, M.(2003): Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno: Barrister & Principal. s. 655.
15. Офіційний сайт уряду Чеської Республіки <http://www.vlada.cz/cz/vlada/>
16. Офіційний сайт Чеського статистичного відомства <http://www.volby.cz/>
17. Конституція Чеської Республіки <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
18. LIDEM zůstává ve vládě, zrušila usnesení o odchodu ministrů (http://www.denik.cz/z_domova/peake-je-proti-odchodu-lidem-z-vlady-20130108.html)

УДК 323.1+329 (477)

У. Р. Лукач

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ НАТАЛІЇ КОБРИНСЬКОЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПАРТІЙНОГО БУДІВНИЦТВА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ СТ.

Досліджено співвідношення процесів становлення жіночого руху та партійного будівництва на західноукраїнських землях кінця ХІХ ст. Висвітлено критику Н.Кобринською ставлення до жіночого питання основних політичних партій краю.

Ключові слова: партійне структурування, політична партія, український жіночий рух, жіноче питання, економічна залежність.

Исследовано соотношение процессов становления женского движения и партийного строительства на западноукраинских землях конца ХІХ в. Освещено критику Н.Кобрынскою отношения к женскому вопросу основных политических партий края.

Ключевые слова: партийное структурирование, политическая партия, украинское женское движение, женский вопрос, экономическая зависимость.

Correlation of the formation processes of female movement and party building on Western Ukrainian lands at the end of ХІХ с. was researched. Elucidates Natalia Kobrynska's criticism concerning attitude of the main political parties of the land to female question.

Keywords: structuring party, a political party, the Ukrainian female movement, female question, economic dependence.

Зміни в суспільно-політичному житті України на сучасному етапі актуалізують проблеми щодо розширення ролі та участі жінок у розбудові громадянського суспільства. Виходячи з цього, затребуваним є дослідження маловідомих сторінок політичної історії, що розкривають особливості розвитку національно-політичного процесу на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорщини.

Громадсько-політичний рух українського жіноцтва в Східній Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст. нерозривно пов'язаний з розвитком українського національного руху. Знаковою подією цього періоду стає формування партійно-політичної системи, що відіграло важливу роль у національному самоутвердженні українців. Генеза і функціонування національних політичних партій у Галичині засвідчили модернізаційний та еволюційний вектор розвитку українського національно-політичного процесу. Їх стратегія і тактика в національно-визвольному русі зводилась до ідей політичної самостійності України, репрезентації українськими депутатами парламенту і сейму інтересів українців у різних сферах суспільного життя та розширення соціальної бази для громадської діяльності.

Пріоритетність національної ідеї галицька суспільно-політична думка не піддавала сумніву, вважаючи її фундаментом національної ідеології українців. Водночас ідея жіночої емансипації, що згодом структурувалась у феміністичну ідеологію, викликала неоднозначне сприйняття і полеміку в партійному і суспільно-політичному середовищі Східної Галичини. Паралельно із партійно-політичним структуруванням на західноукраїнських землях відбувається формування ідеологічних і організаційних засад українського жіночого руху, центральною постаттю якого є Наталя Кобринська.

Дослідження даної проблеми знайшли своє відображення в працях М.Богачевської-Хом'як[1], І.Ворчакової[2], О.Маланчук-Рибак[11], Л.Смоляр [12] та ін. Вони акцентують на проблемі «жінка – суспільство», розвитку національно-патріотичної ідеології та суспільній практиці жіночого руху на західноукраїнських землях на зламі XIX–XX ст. Однак, необхідним є дослідження громадсько-політичного аспекту жіночого руху в його співвідношенні з процесами партійного будівництва на теренах Східної Галичини.

Метою даної розвідки є аналіз проблем ідейного становлення, цілей та організаційних засад українського жіночого руху на тлі формування партійно-політичної системи на західноукраїнських землях кінця XIX ст. Закономірно, що в умовах бездержавного існування народу основним питанням політичного порядку денного є реалізація права на політичне самовизначення. Як наслідок має місце нове трактування ролі і місця жінки в національному житті.

В умовах австрійського панування усі спроби громадської самоорганізації розцінювались як національно-політичні домагання українців, тобто набували форм публічних актів політичного характеру. Власне тому заснування в 1884р. Товариства руських жінок у Станиславові та видання в 1887р. альманаху «Перший вінок» стало подією політичної ваги. Він друкувався в львівській друкарні Наукового Товариства імені Т.Шевченка і містив твори 17 письменниць з Галичини та Наддніпрянської України, що засвідчило загальноукраїнський та жіночий характер видання. Наголошуючи у «Передньому слові» до «Жіночого альманаху» на необхідності розгляду жіночого питання поряд із широким комплексом суспільних перетворень з метою покращення складного становища жінок, Н.Кобринська слушно зауважує про важливість національної єдності на ниві загальних справ і жіночого питання.

Саме «Перший вінок» повинен був стати дороговказом для «для змагання нашого жіноцтва» та «першим голосом, піднесеним в справі жіночого питання»[8,с.284-285]. Видання жіночого збірника, співредактором якого був І.Франко, слід розглядати як спробу ідентифікації українського жіноцтва з певним інтелектуальним колом, спосіб порушення проблеми захисту інтересів українських жінок, що всупереч політичним кордонам виступали за національне і жіноче визволення. У памфлеті «Руське жіноцтво в Галичині в наших часах», вміщеній в «Першому вінку», Наталя Іванівна стверджувала, що лише національне самоусвідомлення відкриває шлях до культурного зростання, а «відриватися від свого кореня – значить самовільно позбавляти себе життєвої сили і що лиш на власнім ґрунті може вирости правдива культура»[10,с.301-302].

Вихід жіночого альманаху «Перший вінок» став індикатором ставлення галицької громадськості до ідей жіночої емансипації та інтелектуалізації жіночої еліти. Інтеграція українського жіноцтва в суспільно-політичну сферу та реалізація в публічній діяльності сприймалися як спроби порушити традиційні соціальні парадигми і викликали неоднозначну реакцію.

Слід зазначити, що однозначну підтримку в справі популяризації жіночої справи на сторінках газети «Діло» висловлює І.Франко, який особисто відвідав збори Товариства руських жінок. Особливу увагу він приділяє Н.Кобринській, про яку зазначає: «В Галичині на перший план виступає Наталія Кобринська, що кладе собі метою розворушити наше жіноцтво, працює не тільки на полі белетристики, але організує жіноче товариство, агітує за подавання петицій в цілі поширення жіночої освіти й жіночих прав, нав'язує зносини з жінками інших національностей, одним словом, силкується втягти у сферу ідей та інтересів передового європейського жіноцтва»[4].

І.Франко високо оцінив рівень альманаху для жінок, вважаючи його одним з «найкращих і найбагатших видань із того десятиліття», а також «дорогоцінною пам'яткою» національного і культурного відродження[13, с. 502]. Його авторитетний вплив як «поборника вузького націоналізму» на Н.Кобринську проявився в тому, що саме він спрямував її громадсько-політичну діяльність у русло національних інтересів. Як зазначає Н.Кобринська у своїй «Автобіографії», в творах І.Франка «виступала не лиш рація робочого люду, а й народність яко відрубна етнографічна група». Завдяки цьому вона переконується, «що лиш на національних підставах може піднятися маса до загальної культури і цивілізації»[5,с.320]. Саме І.Франку вона присвячує реалістичне оповідання «Виборець».

У жовтні 1890р. у Львові за ініціативи І.Франка, М.Павлика та ін. створено Русько-українську радикальну партію, якій передувала діяльність радикальних молодіжних гуртків, що організувались під впливом М. Драгоманова. Її програма ґрунтувалась на принципах наукового соціалізму і передбачала встановлення колективної організації праці та колективної власності на засоби виробництва. Саме радикальна партія стала першою політичною силою Східної Галичини, що проголосила рівність прав чоловіків та жінок. З цією метою на сторінках власного часопису «Народ» нею започатковано спеціальну рубрику «Справи жіночі», де М.Павлик, як правило, критикував усі починання Н.Кобринської.

Беззаперечно, що І.Франку та М.Павлику належать «безсумнівні заслуги в зародженні українського жіночого руху в Галичині», однак «вони заперечували самостійну вартість цього руху, намагаючись підпорядкувати його політичним цілям галицького радикалізму». В свою чергу це «викликало спротив галицьких українських феміністок», а тому їх стосунки «були наповнені взаємними розчаруваннями і ресентиментами»[3, с. 330].

Намагаючись переконати суспільство у важливості жіночого питання для поступу української справи та потребі організації жінок з метою їх самореалізації, Н.Кобринська власним коштом реалізує видавничий проект із серії «Жіночої бібліотеки» і започатковує нові випуски напівперіодичних видань «Нашої долі». Спроби підпорядкування жіночого руху впливу радикалів, а також бойкотування ними видавничої діяльності Наталії Іванівни не стали перешкодою появи наприкінці 1893р. першого випуску «Нашої долі». Саме на його сторінках у статті «Жіноча справа в Галичині» авторка критикує діяльність Української радикальної партії, вступає в полеміку з її речниками та аналізує ставлення галицького суспільства до жіночого питання.

Н.Кобринська переконувала, що «нехіть, поперта хмарою вікових тяжчих пересудів», тобто соціальні стереотипи підмінюють і маніпулюють значення жіночої справи, що повинна розвиватись одночасно і у взаємозв'язку з іншими культурними справами. Вона наголошує на необхідності досягнення жінками рівних з чоловіками прав в економічно-виробничій сфері та звільнення їх від економічної залежності[7,с.1]. Н.Кобринська доводить хибність поділу радикалами жіночого питання на «буржуазне» й «робітниче», що відображає прагнення жінок у здобутті для себе нових галузей праці й підвищення заробітної платні в уже здобутих.

Вважаючи петицію стрийського віча про допущення жінок до вищої освіти проявом солідаризації із чеськими і німецькими жінками Австро-Угорщини, Н.Кобринська доводить, що жіноче питання має всезагальний характер і «не ставиться так, щоби числитись з одною верствою, а коли говориться в нім про стан середній, пояснюються усі його недогідности, як також підноситься факт, що з середньої верстви найбільше виходить жінок, котрі домагаються вищих шкіл і університетів»[7,с.6]. Саме представниці цієї верстви найактивніше домагаються права допуску до тих галузей праці, куди не залучено жінок, хоча ініціаторами жіночого руху, на думку дослідниці, виступають жінки робітничої верстви.

Н.Кобринська наголошує на практичній стороні освітніх домагань жінок, адже саме здобуття фахової освіти забезпечить їм самостійний заробіток впродовж життя. Проте вона не поділяє позицію дописувачів газети радикальної партії «Народ» щодо заснування вдовичо-сиротинського фонду з освітньою метою, а доводить необхідність подальшої боротьби за допуск жінок до навчання в університетах та освоєння нових галузей праці. На думку організаторки жіночого руху, саме це є передумовою, щоб урівняти чоловічу та жіночу працю, включивши

її в сферу дії правових та соціально-економічних гарантій. Основне завдання жіночого руху Н.Кобринська вбачає в розширенні освітніх можливостей жіноцтва, що забезпечать їм ширшу фахову реалізацію, котру «можна вважати лиш другою фазою їх питання»[7,с.10].

Дослідниця доводить непослідовність у ставленні і вирішенні питання жіночої освіти речниками радикальної партії, які спочатку заперечують необхідність жіночої освіти, а згодом закликають до заснування спеціальних фондів. Наталія Іванівна висловлює сумнів щодо доцільності збору коштів жінками із священничих родин на навчання українських селянок за кордоном, зважаючи на раніше помічену їх майнову неспроможність.

Аналізуючи еволюційний поступ людства, визначальною підставою соціальних реформ Н.Кобринська вважає спільність інтересів, що об'єднує певні групи людей і не допускає знехтування прагнень однієї верстви на користь іншої. Вона засуджує класовий підхід до трактування освітніх прагнень українського жіноцтва і зауважує, що «жінка, котра домагається такої праці, як чоловік повинна її здобувати таким самим трудом, тож і студентка не менше працює від робітниці маскулярної праці ...»[7,с.11].

Н.Кобринська рішуче протестує проти применшення ролі русинок у справі подання до Державної Ради Австро-Угорщини петиції про вступ жінок до університетів. Вона наголошує, що «питання жіноче серед польської суспільності дуже мало розбуджене і лиш часом відгукується якоюсь теоретичною фразою, та знов завмирає»[7,с.11]. Вона рішуче спростовує твердження газети «Народ» про самостійний крок зі сторони жінок Галичини, що втілюється у відозві до русинок про рівноправність жінок і чоловіків, що пролунала на соціалістичному вічі у Львові 14 грудня 1890р. Натомість Н.Кобринська зауважує, що подіям львівського віча передувала петиція руських жінок, внесена до Державної Ради послом І.Озаркевичем. Водночас вона наводить докази інтернаціонального і міжнародного характеру жіночого освітнього руху, що проявився в спільному поданні аналогічних петицій спочатку чеськими, а згодом віденськими жінками. Збір підписів під відозвою львівського віча, опублікованою в газеті «Народ», Н.Кобринська вважала «лиш рекламою для спольщення суспільності Галичини»[7,с.12].

Наталія Іванівна доводила безпідставність закидів на адресу русинок про незалучення польського і єврейського жіноцтва до подання петиції, адже «поданий поштовх чешками повинен був так само відбитись у них, як відбився у русинок»[7,с.8]. Аналізуючи суспільно-політичну обстановку в Галичині як провінції Австро-Угорської монархії, вона наголошує на негативному ставленні польської суспільності до українського питання, ігноруванні інтересів українців та зосередженні всієї повноти влади в польських руках. Дослідниця влучно зауважує, що «існування бідної Русі наскільки можна закривається перед Європою широкою криноліною історичної Польщі»[7,с.8]. Зрештою, організуючи проведення Жіночого віча в м.Стрию 1 вересня 1891р., яке реферує вимоги до нового складу парламенту у справі допущення жінок до вищої освіти, Н.Кобринська та Є.Ярошинська звертаються з відозвою до всіх жінок краю незалежно від національної і релігійної приналежності із закликом підтримати освітні домагання своїх посестер. Закономірно, що ініціатива українських жінок була проігнорована тогочасною польською пресою, незважаючи на те, що відозву отримали деякі львівські та краківські часописи.

Н.Кобринська рішуче протестує проти замовчування і применшення поляками значення організаційно-практичних заходів українського жіноцтва в сфері допущення жінок до навчання в університетах, заснування жіночих українських гімназій або доповнення тодішніх виділових шкіл гімназійними дисциплінами, адже галицькі українки змушені були «вдовольнятися знанням, котре навіть не вирівнює мужеським середнім школам»[9,с. 297]. Вона наводить конкретні факти, що підтверджують маніпулювання тогочасною пресою освітніх ініціатив українського жіноцтва, звертаючи увагу на «поступування поляків в Галичині, бо вже часто заходять і такі справи, де малокультурні стремління поляків повздержують усякий культурний розвиток між русинами»[7,с.8].

Як організаторка жіночого руху в Галичині Н.Кобринська відстоює необхідність створення жіночих організацій і рішуче відкидає закиди соціал-демократів та «молодих» радикалів, які виступали за створення «спільних організацій з мужчинами на підставі комплетної рівності». Обґрунтовуючи доцільність жіночої самоорганізації, вона наголошує, що «всілякі сполучення сил, тобто будь-яка організація, може лиш виступати там, де задля того проявилась потреба, де виступають потому конечні реальні причини, переломити і перебороти які заслаба одиниця»[7,с.12-13].

Проявами жіночої самоорганізації, на думку Н.Кобринської, спочатку є товариства філантропічного характеру, що свідчать про паталогічні зміни в розвитку суспільства. Проте згодом постають товариства, що мають на меті розширення освітніх і професійних можливостей жіноцтва. Відслідковуючи становлення жіночих організацій в ряді європейських країн

(Німеччині, Австрії, Франції, Італії та Бельгії), Н.Кобринська переконує в потребі подальшої боротьби за впровадження принципу рівної оплати за рівну працю, необхідності формування почуття жіночої солідарності та перевагах праці в громаді. Вона настоює на тому, що «справа жіноча мусить розвиватись рівнобіжно з іншими соціальними справами», а «причиною початку і кінцем розв'язки жіночого питання є щораз сильніші прояви форми колективної»[7, с.35], тобто об'єднання зусиль задля реалізації ідей національного і жіночого визволення.

Н.Кобринська акцентує на практичній складовій жіночої самоорганізації і рішуче спростовує закиди щодо непрактичності жіночого руху. Ще з часу заснування Товариства руських жінок було сформульовано ряд завдань, що свідчили про його суспільну корисність. Нею обґрунтована доцільність дошкільної освіти в формі охоронок. Їх суспільна затребуваність впливає із зростання позахатньої праці жінок та необхідності протидії ополяченню. Н.Кобринська закликає до створення широкої мережі українських дитячих закладів і доводить, що не дивлячись на фінансово несприятливі для них умови «річ цілком нереальна, неоперта на дійсних правдивих потребах при найбільших фондах довго не удержиться, на се мусять складатися ще інші умови, а уміти використати ті умови буде завжди остаточною ціллю усіх реформ суспільного ладу»[7, с.31]. В першому випуску «Нашої долі» вміщено розроблений Наталією Іванівною проект типового статуту товариства «Охоронка» із зазначенням цілей, структури, прав та обов'язків його членів.

Не залишає поза своєю увагою Н.Кобринська народівців, які двигуном національної свідомості вважають жінку-матір із знанням своєї мови та історії, для якої освіта не є обов'язковою. На думку дослідниці, суспільна користь таких жінок є вкрай сумнівною. Вона стверджувала, що обмеженість жіночих соціальних ролей родиною та материнством є наслідком впливу польської аристократії, а відсоток освічених українок не надто низький, зважаючи на несприятливі для навчання економічні обставини. Критикуючи конформістський характер угоди 1890 р. як позиції «вижидання ласки згори», Н.Кобринська таврує панівну систему виховання, що обмежує можливості самореалізації жінок і переконує, що «економічна тіснота викликає питання жіноче і шукає дороги, щоб вийти з дотеперішнього невігідного становища жінки в родині»[7,с.25].

На думку Н.Кобринської, нехтування представниками нової ери потреб жіночої освіти свідчить про недалекоглядність у розумінні національного питання, адже «піднесення рівня жіночої освіти шкороше доконається живим стремлінням на дорозі неповздержаного людського розвою, як консервацією становища жінки в родині»[7,с.25]. Вона наполегливо переконувала, що позитивне вирішення проблем жіноцтва сприятиме насамперед національно-культурному розвитку, оскільки «немає факту в історії, щоб якийсь народ відродився таким способом, щоб йому давали те, чого він сам не здобуває собі»[7,с.26].

Аналізуючи розгортання жіночого руху та ставлення до нього галицького суспільства, основними перешкодами суспільно-політичної інтеграції жінок Н.Кобринська поряд із «загальними і котерійними пересудами» вважала «наші політично партійні незгоди, котрі хотіли б використати жіноцтво лиш для своїх вузьких партійних цілей». Усвідомлення самостійного характеру жіночого руху та тенденційного підґрунтя критики підводить авторку до висновку про необхідність «обмежитись на наших власних силах, не числячи на поміч дотеперішніх наших політичних партій в краю». Саме тому Н.Кобринська рішуче закликала жінок до подальших змагань та заохочувала їх до освітнього та інтелектуального руху.

Замітки і стаття Н.Кобринської «Жіноча справа в Галичині» викликала неоднозначні відгуки І.Франка, який з цього приводу зазначав: «...симпатизуємо з її поглядами і з тою діяльністю, яку вона розвиває для їх здійснення», проте «своєю белетристикою, навіть для спеціальної жіночої справи, вона могла б зробити далеко більше, ніж публіцистикою»[4]. Однак своєю принциповістю і відданістю справі Н.Кобринська довела, що «лиш в тому полягає вартість одиниці, скільки вона покаже сили в тяжкій борбі життя і спадаючих на неї випробовуваннях»[7,с.19].

Критика тогочасного суспільного становища жінки, її обмежень у економічній та політичній сферах ґрунтується на збалансованому поєднанні Н.Кобринською фемінізму та соціалізму, адже «питання жіноче повинно бути уважне за найважливіше питання соціальне, буває звичайно поставлено на останнє місце»[6,с.390]. Її публіцистична праця є втіленням тогочасних ліберально-феміністичних орієнтирів, що визначали сутнісні характеристики жіночого руху в Галичині. Як влучно зазначає М.Богачевська-Хом'як, «Н.Кобринська не зробила українських жінок свідомими феміністками, не переконала їх у незвичайній важливості жіночої емансипації, бо українське жіноцтво більше відчувало національну дискримінацію, ніж жіночу. Але Н.Кобринська заохотила жінок до громадської праці, скерувала на шлях прагматичного фемінізму. Жіночі товариства, дитячі садки, праця в громадах наблизили їх до фемінізму, який, хоч цілком не розвинувся, став наприкінці ХІХ ст. органічною частиною жіночої свідомості»[1,с.128].

Глибоке усвідомлення Н.Кобринською необхідності корінних суспільно-політичних

перетворень та чітке бачення стремлень і шляхів жіночої самореалізації свідчать про масштабність і системність її мислення, пріоритетність ідей національного та жіночого визволення та здатність реалізації завдань жіночого руху на практиці. Її емансипаційна праця надала ідеологічне, філософське та політичне обґрунтування ідеї єдності звільнення жінок і соціального прогресу.

Бібліографічні посилання

1. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України. 1884-1939 / М. Богачевська-Хом'як. – К. : Либідь, 1995. – 424 с.
2. Ворчакова І. Визначна роль Н.Кобринської у зародженні та становленні жіночого руху в Україні / І. Ворчакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.politik.org.ua/.../bookcontent.php3
3. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні: Франко та його спільнота / Я. Грицак. – К. : Критика, 2006. – 632 с.
4. Книш І. Іван Франко і рівноправність жінки / І. Книш [Електронний ресурс]. – Режим доступу : library.kg.ua/.../franko/irknish/irknysh4.htm.
5. Кобринська Н.І. Автобіографія. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
6. Кобринська Н.І. До Івана Франка. 23 липня 1884 року. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
7. Кобринська Н. Жіноча справа в Галичині / Н.Кобринська // Наша доля. Книга 1. Зб. праць різних авторів. – Стрий : друкарня Міллера сина, 1893. – С.1-35.
8. Кобринська Н.І. Переднє слово [До альманаху “Перший вінок”] Вибрані твори / Н. І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
9. Кобринська Н.І. Про первісну ціль товариства руських жінок в Станіславові, зав’язаного 1884 року. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
10. Кобринська Н.І. Руське жіноцтво в Галичині в наших часах. Вибрані твори / Н.І. Кобринська. – К. : Дніпро, 1980. – 446 с.
11. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ - першої третини ХХ ст. : типологія та європейський культурно-історичний контекст / О. Маланчук-Рибак. – Чернівці : Книги-ХХІ, 2006. – 499 с.
12. Смоляр Л. Жіночі студії в Україні. Жінка в історії та сьогодні : Монографія / За заг. ред. Л. Смоляр. – Одеса : Астро-Принт, 1999. – 440 с.
13. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. / І. Франко // Збір. тв.: У 50 т. – Т. 41. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 194-470.

УДК 332.14

Є. О. Сенюшкін

Таврійський національний університет ім.В.І.Вернадського

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Досліджується проблема інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття політичних рішень. Розглянуто технології прийняття експертних рішень, проведення політичного моніторингу і підбору стандартних індикаторів, здійснення політичного прогнозування та моделювання.

Ключові слова: Політичні рішення, прогнозування, моделювання, моніторинг, інформаційно-аналітична система.

Исследуется проблема информационно - аналитического обеспечения принятия политических решений. Рассмотрены технологии принятия экспертных решений, проведения политического мониторинга и подбора стандартных индикаторов, осуществления политического прогнозирования и моделирования.

Ключевые слова: Политические решения, прогнозирование, моделирование, мониторинг, информационно-аналитическая система.